

Aan (per post en per e-mail):

Staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst
Ministerie van Financiën
Korte Voorhout 7
Postbus 20201
2500 EE Den Haag, Nederland

CC (per e-mail):

Ambassadeur
Nederlandse Ambassade
Avenida Kwame Nkrumah 324
Maputo, Mozambique

Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
Ministerie van Buitenlandse Zaken
Postbus 20061
2500 EB Den Haag, Nederland

Marije Hensen en Viktor Hoek
Atradius Dutch State Business
Postbus 8982
1006 JD Amsterdam Nederland

Afzender:

Anne de Jonghe
Both ENDS
Nobelstraat 4,
35 12 EN Utrecht

Isabelle Geuskens
Milieudefensie
Nieuwe Looiersstraat 1
1017 VA Amsterdam

Paul de Clerck
Friends of the Earth
Mundo-B building
Rue d-Edimbourg 26
1050 Brussels, Belgium

Joseph Wilde
SOMO
KNSM-laan 17
1019 LA, Amsterdam

Datum: 27 juni 2022

Betr: *Publieke brief: Force Majeure vereist openbreken EKV-contract
Mozambique LNG project*

Geachte mevrouw Schreinemacher en heer Van Rij,

Op 25 maart 2021 werd de verzekeringsaanvraag bij ADSB voor het Mozambique LNG project goedgekeurd. Dit was ondanks het feit dat de dag ervoor, op 24 maart, Palma, het hart van de gas-ontwikkelingen, werd aangevallen en ingenomen door opstandelingen. Daarbij werden tientallen mensen op soms gruwelijke wijze omgebracht en sloegen duizenden op de vlucht. In reactie op deze tragedie en de voortdurende instabiele situatie in de regio, riep Total, die de leiding heeft over de LNG-ontwikkelingen waarvoor de EKV is verstrekt, een maand

Both ENDS

Nobelstraat 4
3512 EN Utrecht
The Netherlands

telephone 085 0605 058
e-mail info@bothends.org
website www.bothends.org

later Force Majeure uit. Alle niet-lokale werknemers werden op staande voet uit Cabo Delgado geëvacueerd. Het project ligt inmiddels al een jaar stil. In Cabo Delgado zijn honderdduizenden mensen op de vlucht en afhankelijk van humanitaire hulp.

Force Majeur is een concrete en formele aanleiding voor Atradius DSB en de ministeries om opnieuw naar de goedkeuring van het project te kijken en de genomen beslissing eventueel te herzien. Gegeven de lokale situatie en het gebrek aan hoop op verbetering daarin, roepen wij u op om elke mogelijkheid om Nederlandse publieke steun aan dit destabiliserende project te stoppen aan te grijpen.

Op het eerste gezicht lijkt het rustiger in Cabo Delgado, maar schijn bedriegt. In mei dit jaar zijn er ondanks de aanwezigheid van buitenlandse troepen weer bloedige aanvallen geweest op burgers. Vluchtelingen moeten steeds weer opnieuw op de vlucht slaan. Burgers worden nog steeds vermoord en jonge mensen worden ontvoerd. Verdere escalatie is absoluut niet uitgesloten en ligt zelfs in de lijn der verwachting. De situatie is in Cabo Delgado is onverminderd gespannen, mede door de reactie van de Mozambikaanse overheid, die het leger in zet om de rust te bewaken, wat tot veel – soms onzichtbare – weerstand leidt, ook doordat het leger regelmatig betrokken is bij het schenden van de rechten van burgers.

Veel experts (inclusief uw collega's op de Nederlandse ambassade in Maputo en de vertegenwoordigers van betrokken ontwikkelingsbanken¹) zijn het er over eens dat het conflict wortels kent in de diepe systematische ongelijkheid en grieven daarover, die voortkomt uit de uitblijvende sociale en economische ontwikkeling voor de bewoners van het gebied. Inmiddels is duidelijk dat de ongelijkheid in het gebied sinds de komst van het project niet is afgenomen. De frustratie over het steeds verder uit beeld verdwijnen van enig toekomstperspectief, genereert verdere polarisatie en voedt de geweldspiraal. Over de mensenrechtenschendingen die gepaard gaan met de militarisatie van het gebied is uitgebreid geschreven. Het leger blijkt niet in staat Mozambikaanse burgers te beschermen, integendeel; verdwijningen, mishandeling en verkrachting door Mozambikaanse militairen zijn aan de orde van de dag.

In reactie op de situatie is het gebied door de overheid steeds meer afgesloten. Al lange tijd is het noordelijke gebied van Cabo Delgado hierdoor niet toegankelijk voor maatschappelijke organisaties en journalisten. De civiele ruimte neemt zeer snel af, wat een gevaar is voor het onafhankelijk monitoren op de grond wat er gaande is. Mensenrechten komen hierdoor nog meer in de verdrinking. Vorige maand werd er zelfs een wet goedgekeurd door het parlement die stelt dat iedereen die publiekelijk iets zegt over terrorisme dat niet aansluit bij de overheidslijn hierover, een gevangenisstraf van 2 tot 8 jaar kan verwachten. Dit maakt het risico voor mensen om zich uit te spreken onacceptabel hoog.

¹Zie documenten vrijgegeven n.a.v. het WOB verzoek bij de ministeries van december 2020

De huidige situatie is voor ons aanleiding om te concluderen dat dat het vertrouwen van ADSB in de veiligheidsprotocollen van Total, onterecht is gebleken. De reactie van het bedrijf meteen na de aanval in maart 2021 heeft laten zien dat Total niet was voorbereid op geweld en niet in staat is haar werknemers en de nabijgelegen gemeenschappen, te beschermen. Sterker nog; uit rapporten door onderzoeksjournalisten blijkt zelfs dat Total op de hoogte was van een aanstaande aanval en het niet alleen heeft nagelaten mensen te waarschuwen maar zelfs weigerde om brandstoffen beschikbaar te stellen om mensen te redden. Tevens werd vluchtende mensen op zoek naar veiligheid de toegang tot de bewaakte Afungi site ontzegd door Total. Ook blijkt dat het herhuisvestings- en compensatieproces waar Total voor verantwoordelijk is, veel problemen kent en nu al geruime tijd stilligt.

Ondertussen blijft land onteigend worden: Afgelopen maand is onder obscure omstandigheden een gebied van 12.000 HA in Palma aan een onbekende organisatie toegekend, waarover geen enkele consultatie is geweest. Lokale gemeenschappen worden geconfronteerd met gebrek aan toegang tot land en zijn hierdoor afhankelijk geworden van humanitaire hulp. Terugkeer is voor vluchtelingen te gevaarlijk door de voortdurende dreiging van geweld en de afwezigheid van voorzieningen om te kunnen overleven. Conflicten over land in de gebieden waar de gevluchte mensen zich bevinden verergeren.

De beperking van persvrijheid en de schending van mensenrechten is aan de orde tot op de dag van vandaag, Dit zou als een rode vlag voor verdere Nederlandse betrokkenheid moeten gelden.

De situatie in Cabo Delgado is uit de hand gelopen. De manier waarop mensen vroeger in hun leven voorzagen is ondermijnd, door gebrek aan toegang tot land en visgronden, en als gevolg van herhuisvestingen. Duizenden zijn omgekomen of en velen zijn op de vlucht en afhankelijk van humanitaire hulp voor overleving. Bovendien vormen conflict, corruptie en schulden een serieuze belemmering voor de Mozambikaanse overheid de voordelen van het project bij direct betrokken bewoners van het projectgebied terecht te doen komen. Feit is dat veel van de bedrijfswinsten naar het buitenland vloeien. De winsten die wel naar de Mozambikaanse overheid gaan, zullen naar alle waarschijnlijkheid gebruikt moeten worden om bestaande overheidsschulden, af te betalen.

Concluderend, dit project heeft tot nu toe geen voordeel gebracht voor de mensen in Mozambique. Nederlandse publieke steun zou niet moeten gaan naar projecten die zo intrinsiek verbonden zijn met conflict en mensenrechtenschendingen en bijdragen aan de klimaatcrisis. Nogmaals roepen we u op de Nederlandse steun via de EKV aan dit project op een verantwoordelijke manier te stoppen (zie aanbevelingen in het rapport 'Fueling the Crisis in Mozambique').

Hoogachtend,

Anne de Jonghe, Both ENDS

Isabelle Geuskens, Milieudefensie

Paul de Clerck, Friends of the Earth Europe,

Joseph Wilde, SOMO,

..

Annex 1: Portuguese: Publieke brief: Force Majeure vereist openbreken EKV-contract Mozambique LNG project

Caro Sra. Schreinemacher e Sr. Van Rij,

Em 25 de março de 2021, foi aprovado o pedido de seguro à ADSB para o projeto de GNL moçambicano. Isso apesar do fato de que no dia anterior, em 24 de março, Palma, o coração dos desenvolvimentos gasosos, foi atacada e tomada por insurgentes. Dezenas de pessoas foram mortas de maneiras às vezes horríveis e milhares fugiram. Em resposta a esta tragédia e à situação instável em curso na região, a Total, responsável pelos desenvolvimentos de GNL para os quais o EKV foi fornecido, declarou Força Maior um mês depois. Todos os trabalhadores não locais foram sumariamente evacuados de Cabo Delgado. O projeto está parado há um ano. Em Cabo Delgado, centenas de milhares de pessoas são deslocadas e dependem da ajuda humanitária.

Força Maior é uma razão concreta e formal para que Atradius DSB e os ministérios olhem novamente para a aprovação do projeto e possivelmente revisem a decisão tomada. Dada a situação local e a falta de esperança de melhorias, pedimos que aproveitem todas as oportunidades para impedir o apoio público holandês a este projeto desestabilizador.

À primeira vista parece mais silencioso em Cabo Delgado, mas as aparências enganam. Em maio deste ano, apesar da presença de tropas estrangeiras, houve novamente ataques sangrentos contra civis. Os refugiados têm que fugir de novo e de novo. Civis ainda estão sendo mortos e jovens estão sendo sequestrados. Uma nova escalada não é excluída e está mesmo em linha com as expectativas. A situação em Cabo Delgado não diminui, em parte devido à reação do governo moçambicano, que usa o exército para proteger a paz, o que leva a muita resistência – às vezes invisível – também porque o exército está regularmente envolvido em violar os direitos dos cidadãos.

Muitos especialistas (incluindo seus colegas na embaixada holandesa em Maputo e os representantes dos bancos de desenvolvimento envolvidos¹) concordam que o conflito tem raízes na profunda desigualdade sistemática e queixas sobre ele, que decorrem da falta de desenvolvimento social e econômico para os habitantes da área. Agora está claro que a desigualdade na área não diminuiu desde a chegada do projeto. A frustração com o desaparecimento de qualquer perspectiva futura do quadro gera mais polarização e alimenta a espiral da violência. As violações dos direitos

Both ENDS

Nobelstraat 4
3512 EN Utrecht
The Netherlands

telephone 085 0605 058
e-mail info@bothends.org
website www.bothends.org

humanas associadas à militarização da área foram extensivamente escritas. O exército parece incapaz de proteger os civis moçambicanos, pelo contrário; desaparecimentos, espancamentos e estupros por soldados moçambicanos são a ordem do dia.

Em resposta à situação, a área tem sido cada vez mais fechada pelo governo. Há muito tempo que a área norte de Cabo Delgado não é acessível a organizações da sociedade civil e jornalistas. O espaço civil está diminuindo muito rapidamente, o que é um perigo para o monitoramento independente no terreno do que está acontecendo. Como resultado, os direitos humanos estão ainda mais sob pressão. No mês passado, uma lei foi até aprovada pelo parlamento que afirma que qualquer um que diga algo publicamente sobre terrorismo que não se encaixa na linha do governo sobre isso, pode esperar uma pena de prisão de 2 a 8 anos. Isso torna o risco para as pessoas falarem inaceitavelmente alto.

A situação atual é motivo para concluirmos que a confiança da ADSB nos protocolos de segurança da Total provou ser injustificada. A resposta da empresa imediatamente após o ataque em março de 2021 mostrou que a Total não estava preparada para a violência e é incapaz de proteger seus funcionários e comunidades próximas. Na verdade, eu não tenho certeza de que ele relatos de jornalistas investigativos até mostram que a Total estava ciente de um ataque iminente e não só falhou em avisar as pessoas, mas até se recusou a disponibilizar combustíveis para salvar pessoas. Pessoas em fuga em busca de segurança também tiveram acesso negado ao local de Afungi guardado pela Total. Também parece que o processo de realocação e compensação pelo qual a Total é responsável tem muitos problemas e está parado há algum tempo.

Enquanto isso, a terra continua a ser expropriada: no mês passado, sob circunstâncias obscuras, uma área de 12.000 HA em Palma foi alocada para uma organização desconhecida, na qual não houve consulta. As comunidades locais enfrentam a falta de acesso à terra e tornaram-se dependentes da ajuda humanitária como resultado. O retorno é muito perigoso para os refugiados devido à constante ameaça de violência e à ausência de instalações para sobreviver. Os conflitos por terras nas áreas onde os refugiados estão localizados estão piorando. A restrição da liberdade de imprensa e a violação dos direitos humanos ainda é um problema até hoje, isso deve servir de bandeira vermelha para o envolvimento holandês.

A situação em Cabo Delgado saiu do controle. A forma como as pessoas costumavam sustentar suas vidas foi prejudicada, pela falta de acesso à terra e às áreas de pesca, e como resultado do reassentamento. Milhares morreram ou muitos estão foragidos e dependem da ajuda humanitária para sobreviver. Além disso, conflitos, corrupção e dívida são um sério obstáculo para o governo moçambicano obter os benefícios do projeto para os moradores diretamente envolvidos na área do projeto. O fato é que muitos dos lucros corporativos fluem para o exterior. Os lucros que vão para o

Both ENDS

Nobelstraat 4
3512 EN Utrecht
The Netherlands

telephone 085 0605 058
e-mail info@bothends.org
website www.bothends.org

governo moçambicano, provavelmente, terão de ser usados para pagar as dívidas governamentais existentes.

Em conclusão, este projeto até agora não trouxe nenhum benefício para o povo de Moçambique. O apoio público holandês não deve ir a projetos tão intrinsecamente ligados a conflitos e violações dos direitos humanos e contribuir para a crise climática. Mais uma vez, pedimos que parem o apoio holandês através do EKV a este projeto de forma responsável (veja recomendações no relatório 'Alimentando a Crise em Moçambique').

Respeitosamente

Anne de Jonghe, Both ENDS

Isabelle Geuskens, Milieudefensie

Paul de Clerck, Friends of the Earth Europe,

Joseph Wilde, SOMO,

..